

Det overrasket meg at de fleste negative kommentarene kom fra dem jeg trodde var gode venner, kvinner i det tyrkiske miljøet som ikke bruker hijab.

Havva Cukurcaya om reaksjonene da hun kastet hijaben

Flere tar på seg hijaben enn før, og flere tar den av.

Det finnes ingen statistikk, men det er Anne Sofie Roalds observasjon. Hun er professor i religionsvitenskap, har spesialisert seg på islam og er en av pionérene i faget.

Noen har kanskje dekket håret av vane, fordi alle kvinnene i familien gjør det, fordi de føler det er forventet av dem, at religionen krever det. Så kommer de frem til at det kanskje ikke er påbudt i islam likevel, men en tolkning.

Aftenposten er kjent med at det i Norge finnes kvinner som lever dobbeltliv. De går med hijab på østkanten i Oslo, men tar den av på vestkanten. De orker ikke å ta belastningen som kan følge med å gå barhodet blant sine egne. Andre unge muslimske kvinner gjemmer seg kanskje i en kafé eller en park på vestkanten for å møte den de er forelsket i. Noen jenter som ikke bruker hijab, risikerer å bli kalt for hore eller å bli utsatt for annen hets. Andre sier at det var forholdsvis problemfritt å ta den av, men de ønsker ikke å stå frem.

Da Aftenposten høsten 2017 intervjuet 50 kvinner med hijab, sa alle at de hadde begynt av egen fri vilje. Flere fortalte imidlertid at mange andre blir utsatt for press og tvang. Anne Sofie Roald, som i flere tiår har forsket på islam, ikke minst islam og kvinner, punkterer oppfatningen om at Koranen pålegger kvinner å dekke håret.

– Det står ingenting om at man skal dekke håret i Koranen. Men det står at man skal ta sin «khimar» og dekke brystet.

Hijab er blitt en identitetsmarkør. Det dreier seg om identitetspolitikk, mener Roald. Hun husker godt da hun besøkte Universitetet i Jordan i 1985. Da var det

KORANEN

[Om kvinners påkledning]

Fire vers går på kvinners tildekking:

Vers 24:31 I dette verset står det at de skal ta sin *khimar*, som i førislamsk tid var et hodeplagg brukt av både kvinner og menn, og «trekke sløret over sine bryst og ikke vise sin pryd til andre enn sine menn, sine fedre, svigerfedre, sønner, stesønner, brødre, nevøer eller deres hustruer, eller sine slaver eller menn som betjener dem, men er hinsides kjønnsbegjær eller barn som ikke forstår seg på kvinners nakenhet.»

Vers 24:60: Kvinner hinsides overgangsalderen og som ikke håper på giftermål, rammes ikke av skyld om de legger bort klærne, om de ikke fremviser sin pryd. Men om de avstår, er det bedre for dem. Gud hører – vet.

Vers 33:53: Når dere anmoder profetens hustruer om noe dere trenger, så gjør det fra bak et forheng. Dette er mest sømmelig for deres og kvinnenes hjerter.

I vers 33:59 brukes ordet *jilbab*: Du profet, si til dine hustruer og døtre og de troendes kvinner at de skal svøpe om seg kledningen. Dette er nærmest til at de gjenkjennes og ikke sjeneres. Gud er tilgivende, nåderik.

PÅBUD OM HIJAB

[I Iran]

Straffbart: Kvinner som går ut barhodet, risikerer ti års fengsel.

Økt motstand: Vinteren 2018 ble 29 kvinner pågrepet for å protestere mot dette påbudet.

kanskje 20 prosent som brukte hijab. Da hun var tilbake i 2011, var det kanskje 20 prosent som ikke dekket håret.

Samtidig ser hun at hijab-moten har endret seg, med lange, svarte kapper og null sminke på 80-tallet, via 90-tallet med hijab-smykker, litt sminke og trange bukser, til dagens kvinner som danderer et vakkert sjal over korte topper.

STERKT PRESS PÅ Å BRUKE HIJAB. Professoren forteller at mange mister kontakt med venner og slektninger når de slutter å bruke hijab.

– Hvorfor skjer det?

– Fordi muslimer er så opphengt i sjalet. Jeg tror det har sammenheng med at de er en minoritet. Hijaben blir et symbol på at vi er annerledes, på at islam er sterk. Når kvinner tar av hijaben, blir det oppfattet som at de svikter minoriteten. De blir overløpere, dårlige muslimer.

– **Mange hijab-brukere sier at de bruker det av egen fri vilje. Samtidig sier flere at de ble gratulert da de tok den på. Ligger det et press der?**

– Ja, det er et veldig stort press. Hvis du er i en kvinnegruppe og du er den eneste

som ikke har sjal, er de andre etter deg: Hvorfor har du ikke sjal? Det er et gruppepress. De som tar det på og av, blir ofte utsatt for avvising og hets.

Mange kvinner med hijab føler seg annerledes og foretrekker derfor å være sammen med kusiner og venninner som ligner på dem selv, forteller Roald. De orienterer seg innover mot gruppen i stedet for utover i samfunnet.

– Sånn sett blir hijaben skadelig for integriteten.

Les om kvinnene som kastet hijaben ▶

↑

Toppløs. Havva Cukurcaya informerte Facebook samme dag som hun tok av hijaben: «Det blir tøft å leve uten. I starten vil det nok føles like nakent som å gå toppløs rundt på en badestrand.»

HAVVA CUKURCAYA (41)

– Nå bestemmer jeg over meg selv

[Fagsjef]

Så mye tvil. Når var det beste tidspunktet for å slutte med hijab? Hva ville folk si? Skulle hun vente til hun ble 50? Jo mer hun grublet, jo vanskeligere ble det.

I dag er Havva Cukurcaya fagsjef for inkludering i Den Norske Turistforening i Drammen og Omegn og representerer Høyre i Drammen bystyre. Men gjennom oppveksten har hun balansert underkastelse og opprøstang.

TYRKIA ENDRET HENNE. 12 år gammel kom hun til Norge fra Tyrkia. Like etter begynte hun med hijab. Da gikk hun på en koranskole i Drammen.

– Ingen tvang meg, men jeg ble oppfordret. Heiet frem med kommentarer som «du er så flott!», forteller 41-åringen.

På ungdomsskolen opplevde hun å bli mobbet. Det hendte at hijaben ble dynket med vann. Da fryktet hun at den tyrkiske frukthandleren skulle se henne barhodet og sladre til moskeen.

– Jeg ville ikke skuffe den kvinnelige imamen vår, hun var så snill og grei. Jeg gjorde alt for å bli likt av henne, minnes Cukurcaya.

Etter koranskolen gikk hun en stund uten å dekke håret, som en protest mot alle krav om påkledning og adferd. Så tok hun den på igjen i protest mot hets mot islam og hijab.

– Så lenge storsamfunnet ser på hijab som et problem, vil kvinner kjempe for å gå med det. Samtidig dekker mange seg fordi de frykter kritikk for ikke å være en god muslim. Menn har ikke et sånt press på seg.

Cukurcaya forteller at hun vokste opp i et miljø hvor kvinner skulle være hjemmевærende, føde barn og stelle for mannen. Selv ble hun forelsket og gift 19 år gammel. I 2005 flyttet hun og mannen til Tyrkia, der de bod-

de i åtte år. De fikk tre barn, men er siden blitt skilt. Oppholdet i Tyrkia endret henne. Hun oppdaget at kvinner var mye mer opptatt av utdanning, jobb og frivillig arbeid enn i tyrkiske miljøer i Norge.

Her hjemme bestemte hun seg for å bli en aktiv deltager i samfunnet. Havva Cukurcaya meldte seg inn i Turistforeningen, hvor hun lærte å gå på ski – med hijab.

MELLOM BARKEN OG VEDEEN. Natten før kvinnedagen våknet hun: *Kunne det være en bedre dag å ta av hijaben på?* Det kjentes ikke viktig å dekke håret lenger, så hun bestilte time hos frisøren. Håret skulle bli kort. Hijaben skulle legges bort.

Et par timer senere, 8. mars 2018, informerte hun Facebook. Havva Cukurcaya mistet minst ti venner, inkludert noen hun hadde kjent siden barndommen. Noen slektninger ble forbannet, andre respekterte valget hennes.

– Det var sårende. Det overrasket meg at de fleste negative kommentarene kom fra dem jeg trodde var gode venner, kvinner i det tyrkiske miljøet som ikke bruker hijab.

Cukurcaya leste på Facebook og i kommentarfelt at hun var PR-kåt og oppmerksomhets-syk.

– Jeg trodde de skulle heie på meg, men kanskje de er misunnelige på at jeg har gjort karriere, selv om jeg ikke har høy formell utdanning som dem? under hun.

Siden har hun ikke angret et sekund. Det føles bare deilig.

– Jeg har færre venner enn før, men jeg har også fått noen nye som aksepterer meg som jeg er. Jeg er jo den samme Havva, egentlig. Jeg er personlig troende, men nå bestemmer jeg over meg selv.

Jeg har færre venner enn før, men jeg har også fått noen nye som aksepterer meg som jeg er.

Havva Cukurcaya

Avgjørelsen. Havva Cukurcaya kastet hijaben på kvinnedagen i 2018.

MEHDA ZOLFAQARI (36)

– Det var så befriende!

[Tolk og historieforteller]

Ingen visste at Mehda Zolfaqari hadde bestemt seg for å ta et friår fra hijaben mens hun studerte i Australia. På flyet mellom Singapore og Perth tenkte hun: «Jeg gjør bare sånn, jeg», og så dro hun ned sjalet.

Det var i 2005. Hun hadde brukt hodeplagget fast siden 1992, da hun kom fra Iran til Norge som 9-åring.

– Jeg er aldri blitt tvunget til å bruke hijab. Men jeg har heller aldri valgt det selv, sier Zolfaqari.

CARL I. HAGENS JENTELAG. Lysten til å slå ut det lange, vakre håret meldte seg første gang på ungdomsskolen. Samtidig var hun overbevist om at hijab er pålagt. Det var en mann i en sufimuslamsk familie hun ble kjent med i Australia, som løsnet på knuten da han konfronterte henne med at Koranen ikke krever tildekking. At det bare er en fortolking.

Men hun ville ikke skuffe familie, venner og bekjente. Hun hadde jo vært en forkjemper for at man kan få til alt med hijab. Hun spilte til og med på et fotballag for jenter med hijab! De kalte seg Carl I. Hagens jentelag.

Men suget etter å gå uten økte. Og det siste studieåret i Australia slo hun ut håret. Langt hjemmefra.

– Det var så befriende! Så deilig å føle vinden i håret og å ligne på alle andre, minnes hun.

Men hun skulle tilbake til Norge.

SEKSUELT TRAKASSERT PÅ PILEGRIMSFERD. Hjemme i Norge fryktet hun hva folk skulle si. Hun var redd for at moren skulle bli lei seg, så hun tvang den på seg igjen.

– Det var tungt.

Zolfaqari fortalte ingen om hijab-pausen og ble med i miljøer hvor hijab var vanlig.

Likevel lugget det.

Etter tre år med film- og journalistikkstudier i Australia har hun vært journalist i NRK, studert persisk ved Universitetet i Oslo, muntlig fortellerkunst ved Oslo Met og jobbet i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn. Hun beskriver seg som en dypt religiøs muslim, som faster og ber. Spiser ikke svin, drikker ikke alkohol. Men stadig oftere har hun reagert negativt på at mange er så opptatt av det ytre. Hvis en onkel kom på besøk, måtte hun løpe for å dekke seg, for eksempel.

36-åringen er ikke i tvil om at tildekkingen er relatert til kropp og seksualitet, siden kvinner dekker seg til når menn som ikke er nære slektninger, er til stede. Hvis det kun er for å komme nærmere Allah, hvorfor gjelder det ikke menn?

– Hijab har ikke beskyttet meg mot seksuell trakassering. På pilegrimsferd i Mekka som 15-åring ble jeg seksuelt trakassert av en mann da jeg gikk rundt Kaba, islams aller helligste sted!

Hun kjenner mange som har lignende opplevelser fra Mekka. Det kom til et punkt der hun følte seg kvalt. En dag gikk hun ut uten hodeplagget. Men Mehda Zolfaqari understreker at hun ikke tok av hijaben før hun følte seg akseptert med den.

– Jo mer motstand mot hijaben, jo mer kjempet jeg for å beholde den på. Jo mer jeg ble akseptert med, jo lettere ble det å ta den av, forklarer hun.

– Da mor så meg, sa hun: «Har du sluttet med hijab?» Jeg svarte ja. Da gikk hun og ba. Så var det ikke mer snakk om det.

De hun hadde trodd skulle reagere mest, viste seg å være de mest tolerante. Og omvendt.

– Jeg mistet noen venner. Men det var litt gjensidig, jeg endret meg på den tiden. Nå tør jeg å være meg selv.

Jo mer motstand mot hijaben, jo mer kjempet jeg for å beholde den på. Jo mer jeg ble akseptert med, jo lettere ble det å ta den av.

Mehda Zolfaqari

FOTO: PRIVAT

Med hijab. Mehda Zolfaqari i 2008.

LAIAL AYOUB (33)

– Det var jo ikke så farlig

[IT-tekniker]

Hun grudde seg, men 27. februar 2017 skulle det skje. Før Laial Ayoub gikk hjemmefra, dro hun hetten over hodet. Snørte igjen. Ikke et hårstrå var synlig. Så satte hun seg i bilen og kjørte til Drammen, bort fra hjembyen Oslo.

Hun ble sittende i bilen før hun dro ned hetten. Håret var samlet i to fletter. Hun sa høyt til seg selv: «Ingen ser det, ingen ser det».

Det var få gjester på restauranten der hun hadde avtalt å spise med en venninne, likevel opplevde hun at alle så på henne.

– Det følte som om jeg hadde gjort noe veldig stort, sier Laial Ayoub.

VILLE GÅ MED HIJAB. Hun er IT-tekniker i Telia, nestleder i Groruddalstinget og med i administrasjonen til stiftelsen Født Fri, som arbeider mot sosial kontroll.

Ayoub har bodd i Norge i 30 år. I 20 av dem brukte hun hijab. Tre år gammel kom hun først til Askim sammen med sin libanesiske familie, som etter hvert flyttet til Oslo. Da hun 11 år gammel ville begynne med hijab, sa moren nei. Men datteren ga seg ikke, prøvde morens hijaber og følte seg fin. Til slutt ga moren etter og kjøpte en ny til henne – hvit, med blondkant.

– Jeg begynte med hijab av kjærlighet til Gud. Jeg trodde jeg ville bli mer elsket med den. Det følte som en belønning da jeg fikk gratulasjoner og hyggelige kommentarer for å gå med den, minnes 33-åringen.

Som tenåring fikk hun noen ganger lyst til å la håret henge fritt, men hun gjorde det ikke. På høyskolen fant hun sin egen stil: brukte mer sminke, pyntet hijaben med hårsmykker, gikk med korte jakker og tights under lårkorte skjørt.

23 år gammel ble hun gift. På besøk i hans arabiske hjemland syntes hun det var trist

å se de fleste kvinnene i lange, svarte abayaer.

– Jeg opplevde at de ble tvunget, selv om de bedyret at de ikke ble det. Følelsen av tvang satte seg i meg. Ønsket om å slutte med hijab ble sterkere, forteller Ayoub.

– Men jeg oppfattet at mannen min var imot det, så jeg fortsatte å gå med den.

PROVOKATØR. Hun opplevde at hun provoserte både muslimer og ikke-muslimer. Noen sa at hun representerte islam på en dårlig måte, at hun bar hijaben feil. Andre stemplet henne som terrorist. Hijaben ble tung å bære. Da hun ble skilt, fortsatte hun likevel med den.

– Først brukte jeg hijab på grunn av Gud, deretter for ikke å få dårlig rykte og for å oppfylle min manns forventninger.

Men så bestemte hun seg for å være ærlig mot Gud og seg selv.

– Jeg sa ikke noe til moren min. Men da jeg møtte henne tilfeldig i en butikk, sa hun ingenting.

Etter hvert fikk Ayoub vite at moren var blitt oppringt av folk. De spurte hva som hadde gått av datteren og mente hun var en skam for familien. Noen kalte henne hore.

Laial Ayoub var ikke forberedt på at hun skulle miste så mange venner, minst et titall. De sluttet å kontakte henne. Blokkerte henne på telefonen og Facebook. Svarte ikke på meldinger. Noen av dem hadde hun betraktet som sine nærmeste.

– De hadde heiet på meg da jeg forsvarte bruken av hijab offentlig.

Ayoub understreker at hun fortsatt er muslim og ikke mindre praktiserende enn før. Hun har fått nye venner. Men spørsmålet ble uunngåelig for henne:

Hvor frivillig er det egentlig å gå med hijab når det er så vanskelig å ta den av?

Jeg begynte med hijab av kjærlighet til Gud. Jeg trodde jeg ville bli mer elsket med den.

FOTO: PRIVAT

Med hijab. Laial Ayoub opplevde frisk motvind da hun sluttet å bruke hijab.

ANNE SOFIE ROALD (64)

– I dag kan jeg være såpass ærlig og si at, ja, jeg gjorde det fordi jeg ble presset

[Professor i religionsvitenskap]

Hun følte seg dårlig. Den anerkjente islamforskeren hadde kjørt ut av hjembyen Malmö til koselige småbyer sørøst i Skåne, der ingen kjente henne. I 22 år hadde Anne Sofie Roald vært muslim og dekket hodet med det muslimske hodeplagget.

Sommeren 2004 hadde hun begynt å se at alt er sosialt konstruert. Til og med loven er laget av mennesker. Langt fra innvandrertette Malmö handlet og koste hun seg i Österlens idylliske småbyer. Barhodet. Forskeren lot det hennafargede håret flomme fritt. Hun følte seg yr – og elendig.

– Jeg hadde klump i magen og dårlig samvittighet overfor Gud, selv om det også føltes rett. Jeg følte en enorm ambivalens: Å, nå kommer ikke Gud til å høre mine bønner!

FIKK KONTAKT MED KOLLEGENE. Anne Sofie Roald kommer fra en kristen familie i Ålesund, men har i en årrekke bodd i Sverige, hvor hun ble gift og siden skilt fra en muslimsk mann. De fikk tre barn sammen.

I bilen tilbake til Malmö i 2004 tok hun på hijaben igjen. Slik holdt hun på et års tid, før hun la den bort for godt. Men hun ble deprimeret, kom i en slags eksistensiell krise. Samtidig var det så skjønt ikke å bli sett på som annerledes, så deilig med luft i håret. Før hadde hun ikke kunnet sitte på balkongen uten hijab i tilfelle noen skulle få øye på henne.

Selv om eksmannen og hans familie er

svært religiøse, har hun fortsatt et godt forhold til dem etter at hun kastet hijaben.

– Med mine gamle konvertitt-venner ... Der er det ...

Hun stopper opp, vil ikke si at det er de som har vendt henne ryggen, men snarere at deres interesse for henne avtok.

– Jeg var ensom i begynnelsen. Det blir en slags dynamikk i dette: Jeg følte at jeg ikke ble akseptert, men det var nok like mye jeg som endret meg og tok avstand.

Det hadde vært vanskelig å få kontakt med ikke-muslimer.

– Nå fikk jeg kjempegod kontakt med arbeidskollegene mine.

I ettertid tenker hun at det var fordi hun selv følte seg annerledes og dermed hadde satt opp barrierer rundt seg. I dag anser hun seg som en sekulær muslim, men praktiserer ikke.

Roald forteller at hun lenge fornektet at hun ble presset den gangen hun konverterte, av kjæresten og andre menn i moskeen.

– I dag kan jeg være såpass ærlig og si at, ja, jeg gjorde det fordi jeg ble presset. Du blir på en måte hjernevasket i den forstand at man får høre at hvis du er en god muslim, går du med sjal. ●

olga.stokke@aftenposten.no

Jeg hadde klump i magen og dårlig samvittighet overfor Gud, selv om det også føltes rett.

FOTO: PRIVAT

Med hijab. Aftenposten intervjuet Anne Sofie Roald hjemme i Malmö i 2001.